

A wikialkalmazások virágzása

Jimmy Wales, a „Wikipedia” fő „arca” és egyik alapítója ösztönzi a könyvtárosokat, hogy vegyenek részt a Wikik körüli webalapú közösségek életében. Az *Information World Review*-nak adott exkluzív interjújában beszélt arról, hogy célja a Wikipedia-használók által elért információ minőségének javítása, és folytatja az online enciklopédia nyelveinek bővítését. Ennek érdekében létrehozta a *Wikipedia Academies*-t és gőzerővel toborozza a tagokat: az akadémiák dolga lesz a wikihasztnál, a specifikus online szerkesztői ismeretek tanítása és terjesztése. Németország és Dél-Afrika már jelentkezett is a részvételre. Wales arra panaszkodik, hogy könyvtárosok nem igazán érdeklődnek ez iránt. Pedig az információs szakemberek fontos szerepet töltenének be többek között abban, hogy a Wikipedia hibáit feltárják és korrigálják. A webkeresésnél is számít a könyvtárosokra: a non-profit jellegű Wikia égisze alatt létrehozott Wikia Search Wales szándéka szerint a Google-lal és a Yahoo-val akar versenyre kelni oly módon, hogy azoktól eltérő keresési struktúrát dolgoz ki. A ma a keresőgépeknél általános, algoritmus alapú keresés helyett Wales a használói viselkedésre helyezi a hangsúlyt, kísérleti terepének a taggelésre (címkézésre) és az ajánlásra épülő Stumbleupon és Digg társadalmi hálózatait tekinti.

(L. <http://www.wikia.com/wiki/Wikia>)

/Information World Review, 242. sz. 2008. jan. p. 3./

Open Library: világcatalógus wikialapokon

Az Open Library, a „nyitott könyvtár” projekt célja egy ingyenes, online világcatalógus megteremtése. Aaron Swartz, az RSS Feed formátumának egyik megalkotója jegyzi a tervezetet, amelynek egyelőre – 2008 áprilisában – még csak demója érhető el. Jeles partnerei vannak mindazonáltal, hiszen a web archiválását sok éve végző, San Franciscoban székelő cég, az *Internet Archive* és

az egyik vezető könyvdigitalizálási társulás, az *Open Content Alliance* álltak a projekt mögé. Az *Internet Archive* csatlakozása kézenfekvő, hiszen már indított korábban hasonló projekteket (pl. *Open Libraries*), százezer számra digitalizáltak jogvédelem alá nem tartozó könyveket, és más produktumaiknál szintén szerepe van az ingyenes hozzáférés biztosításának. A mostani projektben az *Internet Archive* az alkalmazás platformját jelentő szervereket szolgáltatja. Swartz nem titkolja, hogy a nyitott könyvtár ötlete, gondolata és megvalósulási körvonala a barátságtalan könyvtári OPAC-ok láttán fogalmazódott meg benne. A világcatalógus működtetésének modellje, a finanszírozás még elég körvonalazatlan, adományokból és pályázatokból nyert pénzekkel tartanák fent. Swartz adatbázis-építési eszménye a közönség által szerkesztett Wikipedia. Ahhoz hasonlóan itt is egy oldal lenne egy könyv a weboldalon, bár a címek és tételek jobban strukturáltabbak lennének a Wikipediánál. Úgy látja, hogy a korábbi adatgyűjtési akadályok után ma már a kétirányú web alkalmas környezetet nyújt a tömeges szerkesztéshez, a „népi” katalógizáláshoz. Adatot mindenhol gyűjtenének, a *Library of Congress* katalógusától kezdve az *Amazon* online könyvruház-tételeiig, sőt fel fogják használni a nem professzionális adatokat, például a *LibraryThing*-ben található hétköznapi metaadatokat is. Ma már egyébként tucatnyi könyvtár küldi rendszeresen a rekordjait a nyitott könyvtárhoz. Az *Open Library*-hoz „megszólalásig” hasonló kezdeményezés az *OCLC* 2006-ban indított, előfizetésen alapuló *WorldCat* szolgáltatása. Swartz nem tekinti a *WorldCat* konkurenciájának saját tervezetét, és dicséri az *OCLC* szerepét a könyvtári rekordok terjesztésében. A *WorldCat.org* sem aggódik, köszönti az *Open Library*-t és mindazokat, akik növelik a könyvtári gyűjtemények láthatóságát. Az ingyenes világcatalógus célja hosszabb távon a Wikipediával való integráció: az enciklopédiában lévő csatoló az *Open Library* adott könyvrekordjára fog mutatni, sőt később folyóiratcikkek szerepeltetését is tervezik.

/Information World Review, 245. sz. 2008. ápr. p. 11.;
American Libraries 39. köt. 4. sz. 2008. p. 27./

NoveList Plus: irodalmi óriásbázis az EBSCO-tól

Az alabamai EBSCO-vállalatnak a massachusettsi Ipswich városában székelő leányvállalata, az *EBSCO Publishing* nyilvánosságra hozta legújabb adatbázisát *NoveList Plus* címmel, amely az eddig is bámulatra méltó olvasói ajánló és tanácsadó eszköztárát (Book Collection: Nonfiction, Book Review Digest, Book Index with Reviews, Canadian Literary Centre, Essay and General Literature Index, Literary Reference Center stb.) gazdagítja. (A NoveList tipográfiailag is ügyes szójáték, hiszen a „novelist” regényírójt jelent, a „novel” regényt, s a „list” természetesen listát. – A ref.) Az elsősorban könyvtárak számára létrehozott új adatbázis a csak szépirodalmi művekkel foglalkozó, 160 ezer címet felölelő NoveList adatbázis teljes anyaga mellett 50 ezer tényirodalmi és dokumentalista irodalmi mű ajánlását is tartalmazza – az évi növekmény kb. 20 ezer új cím lesz. Ide tartozó kategória például a kaland, a művészet és szórakozás, életrajz, memoáriródalom, megtörtént bűnesetek, sport, aktuális politikai események, üzlet és pénz. A keresést egy új intuitív felület is megkönnyíti, egyetlen keresési ablakba beírt keresőkérdéssel a teljes adatbázist egy lépésben átpáztázzhatjuk. A My Folders and Alerts gyűjtődoboz révén a könyvtáros és az olvasó is képezhet kedvenc és válogatott listákat, és ezeket meg is oszthatja egymással. A NoveList újdonsága még a NoveList K-8 Plus, amely 24 ezer gondosan válogatott címmel gyermekeknek és diákoknak kínál tényirodalmat és a tananyaghoz kiegészítő olvasmányokat.

(L. <http://www.ebscohost.com/novelist/default.php?id=3>)

/Advanced Technology Libraries 37. köt 5. sz. 2008. p. 7./

Kiosque – a „virtuális pergamen” szoftvere

Fél tucat középkori illuminált kézirat, köztük *Froissart* híres, a XIV. századon átívelő százéves háborúról szóló krónikája látható és élvezhető új megvilágításban a Leeds királyi fegyvertárában jelenleg zajló kiállításon. A *Tribal* cég és a sheffieldi egyetem együttműködésében kifejlesztett *Kiosque* nevű szoftver segítségével a látogatók érintéses képernyőn szemlélhetik a hat történelmi

ritkaság digitalizált képeit, rázumulhatnak részletekre az eddigi technológiáknál finomabb, rendkívül nagy felbontásban. A Kiosque az egyetem egy korábbi projektjének, a *Peter Ainsworth* professzor vezette virtuális pergamennek (Virtual Vellum) a gyümölcse, ill. továbbfejlesztett változata, amely kéziratok, posztterek, és egyéb szöveges-képes anyagok sokszoros nagyításán túl alkalmas mindenféle digitalizált objektum, például rovarok mikroszkópszerű (8000x6000 pixelnél finomabb) megjelenítésére is.

(L. <http://www.shef.ac.uk/hri/projects/projectpages/kiosque/overview.html>)

/Information World Review, 242. sz. 2008. jan. p. 2./

The Economist online: 160 év tömény történelem

Digitalizálták a híres brit politikai hetilap, a *The Economist* teljes anyagát, kezdetéig, 1843-ig visszamenőleg (záróév: 2003). A 600 ezer oldalnyi anyag képre vitelének a munkáját a digitalizálás vezető vállalata, a *Cengage*, – korábban *Thomson Learning* – végezte, ugyanaz a cég, amely a *British Library* újságarchívumát is digitalizálta. A *The Economist Historical Archive*-ba való belépéskor nyomban a keresési funkciónál találjuk magunkat; amellet igen könnyen továbbléphetünk az archívum erősségének számító böngészési funkcióba. A „Böngészés dátum szerint” egy mutatós lapra visz, amely fölül az időszávot mutatja, alul pedig a lap borítóit sorban. Használhatjuk a nyilatkat jobbra és balra az időskálán, beírhatjuk a keresett évet az ablakba. Év választása után az alsó sávban feltűnnek a hónapok, és a kijelölt hónap számaiban lapozgathatunk. Navigálni lehet a szkennelt oldalakon is, mivel azok olyan hiperlinkek, amelyek az adott oldal cikkeihez juttatnak minket – egy klikkeléssel már a cikkszöveg szintjére kerültünk. A keresés oldala világos és kitűnően kalibrált, lehet kulcsszavak szerint keresni és limitálni a keresést szűkebb évtartományra. A gyors keresőmotor segítségével megtalált eredmények kis körömképek formájában jelennek meg, a beírt kifejezés piros színnel van jelölve. A szkennelt képtől jobbra további metaadatok vannak (pl. a cikk típusa), a rövid ismertető a szerző szerint jól eligazít abban, hogy csak a számunkra igazán fontos közleményt nyissuk ki. Látszik, hogy az archívum tervezőinek gondja volt arra, hogy az áttekinthetőség és ergonómia révén takarékoskodjanak a használó idejével. A szkennelés éles és szinte fotografikus igé-

nyű, s ahogy belépünk a szkennelt oldalba, újabb eszközök tűnnek fel baloldalt – azonnali keresést lehet indítani a cikkben és a lap adott számában. Természetesen lehet zumolni részletekre egy oldalon; a nyomtatás a pdf formátumot használja.

(L. <http://www.galeuk.com/economist/EHAbrochure.pdf>)

/Information World Review, 242. sz. 2008. jan. p. 21./

(Bánhegyi Zsolt)

A ProQuest és a Gale együttműködése a modern angol könyvek terén

A ProQuest és a Gale megállapodott két nagyszabású, a világ több mint kétszáz könyvtárában használt adatbázisuk, nevezetesen a ProQuest *Early English Books Online* (EEBO) és a Gale *Eighteenth Century Collections Online* (ECCO) összekapcsolásában. Ez azt jelenti, hogy ha a könyvtár mindkét adatbázisra előfizet, akkor az egyikben kezdeményezett keresés a másikban is keresést indukál, és a két adatbázisban nyert találatok közösen jelennek meg.

Az EEBO és az ECCO a 15. század végétől a 18. századig terjedő szinte összes angol könyv digitális gyűjteményei, így felbecsülhetetlen értékű kutatási eszközök az irodalom, a történelem és sok más tudományterületen.

Az EEBO több mint 100 000 irodalmi és történelmi könyvet tartalmaz 1475-től 1700-ig, emellett sok más kiadványt, például zenei műveket, imakönyveket, nyomtatványokat, évkönyveket.

Az ECCO 28 millió oldalnyi könyvet, szótárat, kézikönyvet, zenei kiadványt stb.-t tartalmaz, szinte mindazt, amit Angliában kinyomtattak 1700 és 1800 között.

A két kiadványban történő egyidejű kereséssel tehát négy évszázad angol könyveinek teljes szövegében kutakodhatunk, és élvezhetjük a kitűnő minőségű képeket is.

/Advanced Technology Libraries, 36. köt. 12. sz. 2007. p. 2./

Az EBSCO felvásárolta a Minervát

Az EBSCO Information Services felvásárolta a Minerva *Wissenschaftliche Buchhandlung GmbH*-t, a bécsi *Springer-Verlag GmbH & Co.*-től. A Minervát 1909-ben alapították, Ausztria és Magyarország vezető előfizetői ügynöksége lett könyvek és folyóiratok terén, de Közép- és Kelet-Európa más országaiban is jelentős szerepet játszott. A felvásárlás következtében erősödött az EBSCO Kelet- és Közép-Európában, az eddigi Minerva-ügyfelek pedig a korábbi csatornán keresztül érhetik el a világ vezető információszolgáltatójának elektronikus és nyomtatott termékeit, illetve szolgáltatásait.

Az EBSCO továbbra is Bécsben üzemelteti a Minerva-szolgáltatást, tehát az eddigi Minerva-ügyfelek a megszokott partnerekkel és módon folytathatják az együttműködést.

/EBSCO Press Release, 2008. június 2./

(Szántó Péter)